

Mama London driver ett daghem i staden Bukavu i östra Kongo.

Det skulle kunna vara vilket dagis som helst.

Men det är det inte.

Varenda ett av barnen har kommit till vid en våldtäkt.

Men här får barnen och deras mammor chansen till en värdig framtid.

TEXT: BERTHIL ÅKERLUND

FOTO: TORLEIF SVENSSON

Dagismamma till våldtäktsbarnen

På Mama Londons dagis finns över 50 barn.

Mama London samtalar med Bimwana Ciga, en av de mammor hon har hjälpt. Idag driver hon ett bijouteri.

Som vilket dagis som helst – men ändå inte.

»

TÄNK DIG ATT DU är ute och går i området där du bor. Du kommer till ett dagis, det är vackert väder, alla barnen är utomhus och det är stoj och lek.

Du ställer dig och tittar, för vad kan göra dig på bättre humör än barn som leker?

Plötsligt kommer någon fram till dig och säger att alla barnen här har kommit till vid en våldtäkt. Du blir naturligtvis chockad och kan inte tro att du hört rätt.

Och du får det inte att stämma, allt verkar ju så normalt. Dagiset ser ut som alla andra dagis och barnen betar sig som barn gör överallt. Du ser en mamma komma för att hämta sin son och hon går med öppen famn mot honom. Men han har så kul och vill inte gå hem, så han springer och gömmer sig.

Som på vilket dagis som helst.

Det här daghemmet finns i verkligheten – men inte i Sverige, det skulle vara osannolikt. Det ligger i staden

Bukavu i Kongo-Kinshasa vid gränsen till Rwanda.

Staden skulle kunna vara ett paradiset på jorden. Den ligger naturskönt vid Kivusjön som är Afrikas högst belägna sjö och berömd för sitt magiska ljus i skymningen. De höga omgivande bergen utgör ett pålitligt vindskydd och sjöns yta är nästan alltid spegelblank.

Men staden är inget paradiset, den brukar tvärtom nämnas i samband med den våldtäktsepidemi som plågat östra Kongo sedan slutet av 1990-talet.

BUKAVU ÄR HEMORT för Panzisjukhuset, som är omtalat i hela världen för sitt arbete med att hjälpa de våldtagna kvinnorna. Sjukhusets grundare och chefsläkare, gynekologen Denis Mukwege, har fått flera internationella utmärkelser för sitt kompromisslösa engagemang, som också väcker ont blod. Han var nyligen utsatt för mordförsök.

Dr Mukwege är inte den enda hjäl-

Mama London

”Jag har fått se hundratals mammor komma tillbaka till livet och bygga ett värdig tillvaro.”

ten i sammanhanget, här finns också Mama London som är föreståndare för daghemmet som beskrivs ovan. Hon har drivit verksamheten i nästan femton år och startade när hon var rådgivare för kvinnor i kyrkan som hon är med i.

– Det kom kvinnor till mig och berättade historier som var så fasansfulla att det var svårt att tro att de var sanna, berättar hon. Jag var fullständigt chockad, för jag hade aldrig hört ordet våldtäkt förut. Det fanns inte i min vokabulär, varken på franska eller på swahili. Men plötsligt fick jag höra det nästan dagligen.

– Somliga kvinnor var så allvarligt

skadade att jag omedelbart skickade dem till Panzisjukhuset och dr Mukwege. Även för honom var detta något nytt – att kvinnor utsattes för våld på detta gränslöst brutala sätt.

För att kunna fortsätta att arbeta med kvinnorna tog Mama London kontakt med en psykolog.

– Jag var traumatiserad själv av det jag fick höra, och behövde råd för hur jag skulle hantera alla mina reaktioner, däribland ilska mot männen som gjorde kvinnorna så illa.

MÅNGA AV DE våldtagna kvinnorna hade blivit med barn i samband med övergreppen, och Mama London insåg att hon hade en uppgift att fylla.

– Här är det ofta kvinnan som anses skyldig efter våldtäkten, männen går för det mesta fria, även om antalet rättegångar har ökat något på senare tid. En våldtagen kvinna betraktas som en orm och barnet till en orm är också en orm. De våldtagna är ofta

unga flickor, som går i skolan och har livet framför sig.

– Men hur ska de kunna gå vidare när de har ett litet barn att ta hand om – ett barn som dessutom familj och övrig omgivning inte ville veta av. För att kunna skapa sig en framtid behöver flickorna någonstans att lämna barnet under dagarna, när de går i skolan eller försöker bygga en framtid på annat sätt.

Hon såg det helt enkelt som nödvändigt att starta ett daghem för barnen och med pengar från Läkarmissionen kunde hennes vision bli möjlig.

Och arbetet har inte varit förgäves.

– Jag har fått se hundratals mammor komma tillbaka till livet och bygga en värdig tillvaro, även om de alltid kommer att ha ärr inombords efter övergreppen de har blivit utsatta för.

Mama Londons verksamhet består inte bara av ett daghem, här får mödrarna också möjlighet till terapi och rådgivning. De kvinnor som var gifta eller hade förhållande när våldtäkten inträffade får ibland svårt att behålla sina män och den stora utmaningen för Mama London och teamet är att övertyga männen om att kvinnorna inte kan skyllas för att de våldtogs.

– EN DEL MÄN lämnar kvinnorna direkt och bara försvinner, andra går det att arbeta med. Det handlar inte bara om att få dem att fortsätta att se kvinnan som sin hustru, de har ju också att förhålla sig till barnet som blev till under våldtäkten. Det kan vara en lång resa att få männen att ta barnet till sig – men det är inte omöjligt. En mellanlösning är att barnen bor till exempel hos mormor tills de blivit något större – då hinner också männen mogna i tanken på att göra barnet till sitt.

»

Sexuellt våld mot kvinnor

• Våldtäktsepidemin i östra Kongo har sina rötter i de krig och konflikter som pågått i regionen sedan slutet av 1990-talet. En viktig enskild orsak är den illegala mineralhandel som milisgrupper bedriver för att kunna finansiera vapeninköp. För att komma åt mineralerna driver de militära grupperna befolkningen till underkastelse genom att våldföra sig på kvinnorna och stympta dem för livet. På senare år har dock våldtäkter utförda av militära grupper minskat, medan sexuellt våld har ökat i det civila samhället. Det är tydligt att soldaternas beteende spridit sig och gett vanliga män ursäkter att begå övergrepp på kvinnor.

Dagiset ger unga mamman Hekima Bachibwira möjlighet att gå i skolan.

»

–Vi firade nyligen det 37:e bröllopet med en flicka som varit utsatt för övergrepp. Vi säger till alla flickor att berätta vad de varit med om för pojkvänner eller tilltänkta makar – det ger samtidigt flickan besked om vad den unge mannen går för. Älskar han henne verkligen är han också beredd att stanna och arbeta med sina känslor.

VI MÖTER 17-ÅRIGA Hekima Bachibwira som för tre år sedan – tillsammans med tre kamrater – fördes bort av en milisgrupp och våldtogs. Efter en tid dödades två av Hekimas kamrater av milismännen och en kort tid senare kunde Hekima och den kvarvarande vännen fly i samband med en eldsstrid. De lyckades ta sig upp på en lastbil fullastad med sockerrör och följde bilen de 50 kilometerna fram till staden Bukavu, som ingen av flickorna varit i tidigare. Efter ytterligare en tid konstaterade Hekima att hon var med barn och hon fick hjälp med att

Bimwana Ciga var tidigare en utstött kvinna – idag driver hon en liten affärsrörelse med framgång.

komma i kontakt med Mama London, vars arbete blivit ganska känt i staden. – Jag var fullständigt förstörd när jag fick kontakt med Mama London. Jag bara grät och grät och ville inte ha barnet som låg i magen. Jag kunde inte se någon framtid. Men jag fick verkligen hjälp och är i dag en helt annan människa än när jag kom. Jag är så glad för min lilla dotter Plamedi. Jag går i skolan och tänker mig en framtid med make och ett eget jobb – det känns inte omöjligt längre.

En som i dag lever ett självständigt liv är Bimwana Ciga. Hon driver ett litet bijouteri på den enda riktiga affärsgatan i Bukavu och hennes dotter går på en internatskola i en annan stad. Hon har dock inte ännu skaffat sig en man – det har hon inte känt sig redo för.

– Det kanske händer en dag, säger Bimwana lite försiktigt.

MAMA LONDON – som egentligen heter Pauline Namwira – har svårt att dölja sin belåtenhet över att hennes och teamets arbete visar så tydliga resultat. – Men det skulle inte gå utan stödet från Sverige, säger hon. Jag undrar om Läkarmissionens givare förstår vilka änglar de är och vilken fantastisk nytta de gör med sina pengar. Här reser sig kvinnorna ur askan och stakar ut en framtid för sig själva och sina barn. – Det är lika fantastiskt att se varje gång och det får en att tro att livet här faktiskt en dag ska förändras. ■

Julklappar som får betyda något

WEB AID SHOP ÄR Läkarmissionens biståndsbutik på nätet. Här går det att köpa saker som räddar liv, hjälper fattiga till en värdig tillvaro eller ger vård till den som annars inte skulle få den möjligheten.

Till jul gör vi en speciell satsning på julklappar. Vi har frågat några av våra partner ute i fält, som jobbar med utsatta barn, vad en julklapp skulle kunna kosta och innehålla.

I Sydafrika, Etiopien och Honduras kommer det att ordnas julfester och delas ut paket. Det är lite annorlunda än det andra utbudet på WebaidShop, men det kan vara roligt att göra något extra till jul. Ett paket förändrar naturligtvis inte livet för barnen men gör tillvaron lite gladare.

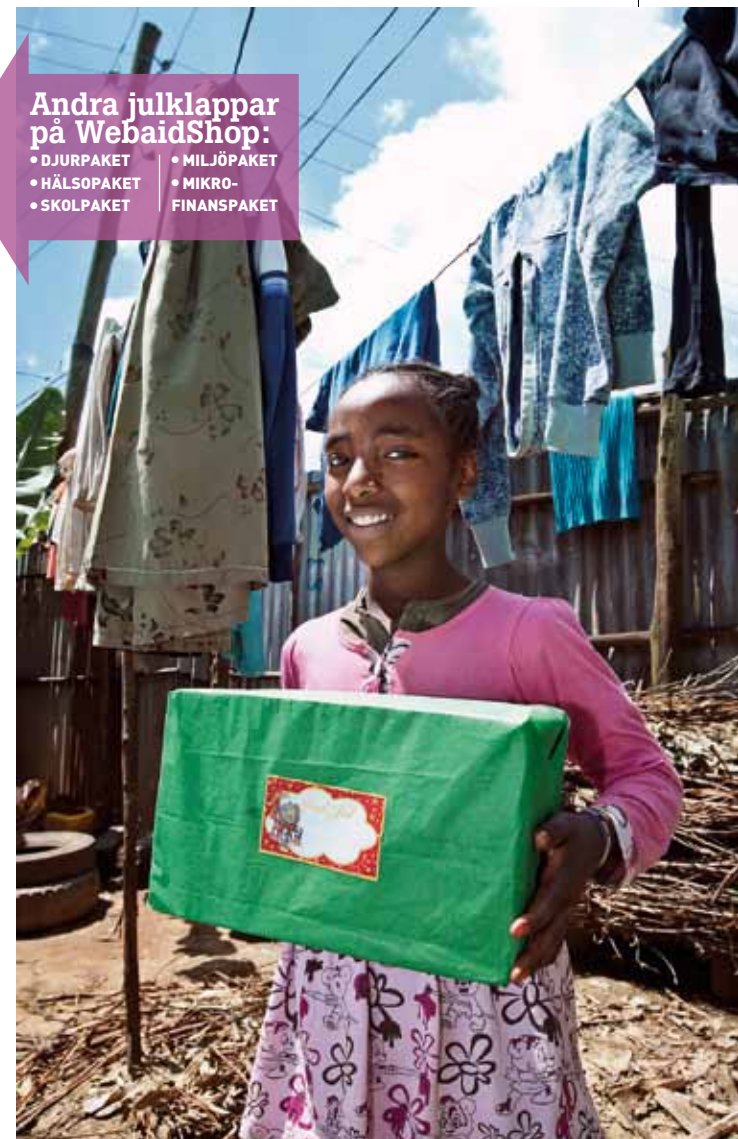
INNEHÅLLET SER lite olika ut. Men gemensamt för paketen är att de innehåller både nyttiga och roliga saker. För många av barnen blir det årets enda julklapp, och i vissa fall är det livets första julklapp. Julklapparna kostar 120 kronor.

WebaidShopen hittar du på www.lakarmissionen.se

Men det går naturligtvis att köpa andra julklappar också i Webaidshop. Alla gåvor i Webaidshop är ”på riktigt” och därför kan produkter ta slut. Det är Läkarmissionens partner ute i fält som bestämmer antalet. Det baserar sig på vilken kapacitet som finns. Till exempel hur många skolplatser en skola har, hur många sjukhussängar som finns på ett sjukhus eller hur många grisar som går att distribuera på ett bra sätt.

DEN SOM HAR köpt en produkt kan skriva ut ett gåvobevis på sin skrivare hemma, eller beställa en utskrift från Läkarmissionens kontor. ■

Andra julklappar på WebaidShop:

- DJURPAKET
- HÅLSOPAKET
- SKOLPAKET
- MILJÖPAKET
- MIKRO-FINANSPAKET

- 1 Finns det något speciellt som du förknippar med julen?
- 2 Brukar du få julklappar?
- 3 Vad skulle du helst vilja ha i julklapp?

Chevnet Ote, 11:

1. Vi leker en traditionell etiopisk lek utomhus.
2. Nej.
3. Kläder.

Mekles Asheber, 12:

1. Vi går i kyrkan.
2. En gång fick jag det.
3. Kläder eller en bok.

Ashenafi Anga, 7:

1. Vi går hem till våra släktingar.
2. Nej.
3. Kitor + målarbok.